

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pō godine K 6. — Za Šibenik na godinu današnjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 sviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Likvidacija utvare.

„Narodni List“ i „Velebit“ donieli su izvješće skupštine, držane u Splitu 14. o. mj. Po tim izvještajima je za nepučenice izgledalo, da je skupština posve dobro, uprav sjajno uspjela. Veličala se sloga i jednodušnost, kočilo se sa velikim odzivom, javljalo se kao posve naravnu stvar izbor Dra. V. Mihaljevića za predsjednika stranke, jer da je on načelnik velikog Splita.

Nu za sve, koji znadu, da stanoviti uzroci radjaju uvijek samo stanovim posljedicama, bilo je već unapred očito, da nijedna stranka nije doživljava većeg poraza na svojoj vlastitoj skupštini, nego će ga doživiti stranka utvare. Mi smo taj poraz predviđali i nazvali ga likvidacijom utvare. To naše stanovište smo u više puta obrazložili, pak smo ozbiljno pozivali ljude utvare na svojevremenu likvidaciju, na častan uzmak, na častnu zadaću, da ne služe oružjem neprijatelju našeg naroda, nego da pruste narodu neka se po svojoj slobodnoj volji vrste u redove stranke prava. Narod će onda viditi, hoće li ova stranka moći izvršiti svoj zadatak. Ne bude li to mogla, on će već naći drugih puteva, da do cilja dođe.

Ljudi utvare nisu nas htjeli poslušati, pak sada imaju što su tražili i što je jedino bilo moguće očekivati. Ili su oni valjda mislili, da se dogodjaji ne razvijaju posve logično? Ili da se političke pogreške ne osvećuju? Ili zar da se može uzdržati na život stranka, koja svoj zadatak nije znala izvršiti?

Politički dogodjaji razvijaju se nesmiljeno dosljedno, pa za to smo se srdačno narugali veličanstvenoj skupštini utvare, jer i po samim izvještajima, koji su izpadak slavili, moglo se viditi, da je to bio poraz svega, što je „hrvatska stranka“ imala da predstavlja.

A da se nismo prevarili, premda se taj poraz posve oprezno krio, evo izvještaja „Crvene Hrvatske“, koji nesmiljeno otkriva slavljeni uspjeh skupštine utvare.

„Skupština je bila urečena za ponedjeljak, a u nedjelju u večer imao je biti predstanak. Ovaj nije uspio, jer ih se sakupilo premalo. Vriedi ipak zabilježiti, da je te večeri bila iznesena predsjednička kandidatura Milića, a da se o drugim nije barem javno ništa spominjalo.

Sutradan u 9 sati imao je biti drugi sastanak, ali kako se je bilo skupilo toliko izasljanika, da je sastanak bio suvišan, jer bi to bila druga skupština, prekinuo se je sastanak bez da se je išta bilo zaključilo, a g. Dr. Pero Čingrija otvorio je skupštinu, pozivajući prisutne, da predađu ovrjeronice. Na tom drugom sastanku iznosila se imena Dubokovića, Milića, a načelnik trogriški Madiraze predložio je Dra. Mihaljevića, na što je ovaj ustao i izjavio, da se nikako ne bi primio.

Na skupštini su bili prisutni svi zastupnici, osim Dra. Zaffrona, da ne spominjemo društvo oko „Jedinstva“: Borčića, Grgića i Mangjera, koji su voljeli ostati doma. Od občina bile su najbrojnije zastupane občine oko Splita i otoci. Zadarsko okružje zastupano je bilo po nekolicini. Iz Šibenika nije se prijavio nitko, iz Imotskoga nitko. Tiesno se je oglasilo, izpričavajući svoj izostanak. Iz primorja došli su gg. Šarić, Glušević, Ribičić i još neki. Dubrovnik i Korčulu zastupali su izasljanici dubrovačkog odbora Dr. M. Čingrija i Dr. Medini, načelnici Dr. Arneri, Kunjašić, Sudja, prisjednik Ljuban iz Stona, občinski tajnik Vitolić iz Knne i prisjednik Milinović iz Trpnja. Pridružile su se telegrafski občine Slano i Rieka. Iz Boke su došla dvojica, kao izasljanici. Skupa je bilo na skupštini učestnika 95.

Poslie verifikacije mandata na predlog zastupnika Ribičića predsjednik je dao odmor od 10 časova za dogovor za biranje predsjednika. Mnogi su tada zaokupili Dubokovića da se primi, pa kad se sjednica opet otvorila zast. Ribičić toplim je rječima pozvao skupštinu, da aklamacijom bira Dubokovića. Duboković se zahvalio izjavljujući, da se ne može primit, jer ne bi bio u stanju da vrši svoje dužnosti i predlaže, da se bira Milića. Tad se prelazi na

izbor, koji se obavlja po predlogu Ivčevića i u suglasju sa statutom — tajnim glasovanjem. Mihaljević dobija 61 glas, Milić 25 glasa, Dr. Trumbić 3 glasa.

Poslie podne bio je nastavak skupštine, na kojoj se birao ostali upravni odbor. U njihovoj izočnosti bili su birani iz Dubrovnika i Korčule Dr. Pero Čingrija, Dr. M. Medini, Dr. Arneri, Kunjašić, načelnik Vid iz Trpnja i A. Bandur iz Stona. Dr. Pero Čingrija, netom je obaznao, izjavio je da ne prima. Dr. Arneri, Kunjašić i Medini već su javili izstup iz stranke, a načelnik Vid i Bandur nisu ni bili u Splitu. Mnoge osobe kao Dr. Klaić, Dr. Tresić i Dr. Trumbić odklonile su izbor.

To poslie podne došlo je do oštrih napada na zastupnike u Beču sa strane G. Milića, koji je predlagao, da se nijedan ne bira od njih u odbor, jer da je ovaj zvan, da njihov rad nadzire. Govorio je i Kapić uz ogorčene proteste načelnika Madiraze. Skupštinu je zaključio Mihaljević radjujući se odazivu.

Što je dakle facit skupštine? Izbor Mihaljevića za predsjednika na predlog Madiraze i zagovor Ivčevića i družine.

Što pak iz toga sledi? Logično samo to, da stranka ne odgovara zadaći, koju su joj bili postavili oni, te su svoj upliv založili da do nje dođe, da se iznevjeverila sebi, te da može sada služiti kojoj god svrsi, ali samo ne onoj, za koju je u život bila pozvata.

Izstup Dra. P. Čingrije i drugova.

Posljedica skupštine jest sliedeće pismo, što ga je Dr. P. Čingrije upravio gosp. Dru. V. Mihaljeviću:

„Presvietli Gospodine predsjedniče!

Na 24. svibnja 1907. pismom upravljenim na gospodu članove kluba i članove odbora „hrvatske stranke“, radi dogodjaja, koji su se pojavili tekom izbora za carev. vieće, bez mojeg sudjelovanja, proti mojoj volji, a većinom bez mojeg znanja, odrekao sam se predsjedništva stranke i onog saborskog kluba.

Tome su dale povoda sve one, da se blago izrazim, nebrojne nepravilnosti, što su za doba izbora počinjene sa sudjelovanjem članova stranke u čudnoj svezi sa čimbenicima, koji po zakonu pozvani da čistoću izbora štite, nisu se odazvali svome zvanju. Vašem gospodstvu pako, kao bivšem predsjedniku splitskog izbornog odbora, najbolje je poznato, kako je taj po meni žaljeni postupak našao osobitog izraza u izboru splitskom, koji je nečuveni unicum, gdje pripadnici jedne stranke u konkretnom slučaju Hrvatske, glasuju za osobu, koja u stranku ne spada, protivnu političke riečke rezolucije, uz koju, izim malih iznimaka, ciela stranka pristaje, osujećujuć tako izbor osobe rezoluciji odane. Pretpostaviv sve to i vidiv da izpadak skupštine ostavio od 14. ov. mj. dokazao je, da većina prisutnih to sve odobrava, dužnost mi nalaže, da iz „hrvatske stranke“ izistupim, jer se ova po mom skromnom mnenju prometta u nešto sve drugo od onog, što je nekad bila, tako, da ne odgovara poglavitom cilju, t. j. onom narodne sloge, za koji je bila osnovana. Postupajuć inače bio bi neiskren prema narodu i prama sebi. Molim za to V. gosp. da primite na znanje ovu moju izjavu, dok se osobitim poklonstvom bilježim.

Dubrovnik, 15. rujna 1908.

Pero Čingrija.

Kako se eto vidi, iz stranke utvare izstupio je Dr. P. Čingrija sa drugovima Dr. Arnerićem, Kunjašićem, Medinom, Dr. M. Čingrijom i Ucovićem. Njih će slediti, kako se može nagovieštati, načelnici Korčulanski, Rata i sve južne Dalmacije, jer „Crvena Hrvatska“ već nosi da su oni sazvali skupštinu na kojoj će odlučiti o svojem držanju. A kakvo će to držanje biti, ne treba se puno domišljati za pogoditi.

Što od utvare još ostaje?

Teško je još izreći, jer od nje ostaje i mnogo i ništa, kako se stvar uzme. Do sada je bio običaj, da e. k. namjestništvo zapovieda Zemaljskom Odboru, ovaj običaj, a ove da se pokoravaju i biraju koga im se zapoviedi. Obruč je to bio, izvan koga nisi smio živjeti, ako si htio da te smatraju zrelim, uvidjavnim, pitomim, nepogibeljnim za društvo i državu.

Borba proti ovom ponizujućem životu, proti ovoj nedostojnoj igri, proti ovom najgnusnijem afarizmu, bila je skopčana sa svim mogućim potežkoćam. Nu ipak nije bila uzaludna. Utvara se evo razplinula, a s njom se ruši i sustav korupcije, koji ju je podržavao. Od nje ostaju još pojedinci, koji će, ili zaslijepljeni strachu, uprijeti sve sile da se održe, ili, prodahnuti otačbeništvom, izvršiti dužnost, koja im se nameće.

Do Vrhgorca je utvara utučena, od Vrhgorca do Trogira, od Zadra do Raba ima još mnogo Madiraze i Tudorina. Hoće li oni podležiti? Hoće li uspjjeti? Tko bi to znao.

Kad bi se mutna Neretva razbistrila; kad bi se za Biokova bura narodnog ponosa spustila; kad bi Cetina hrvatski i muški zaromnila; kad bi otoci starinoko kolo zaigrali — neslalo bi utvare posve, a narod naš bi počeo da žive svojim životom, a ne onim političkih čarataha, koji su mislili da u Splitu slave slavje, a doživili su poraz.

Nu da se sve to dogodi, trebalo bi kod mnogih poštene samozataje; trebalo bi ponosa hrvatskoga, koji bi im dalo snage da podpomazu stranku prava, koja se diže osvetnica za sva pretrpljena narodna poniženja.

Stranka prava ima i volje i može razviti snage, da to izvrši, samo njoj treba da svi otačbenici budu prožeti dužnošću, da se razviku i zahtjevu vremena ne opiru, nego da po svojim silam podpomazu.

Dogodi li se to pod Biokovom, po otocim, na Cetini i Neretvi, narod naš bi dokazao, da je zaslužio da bude u kolu drugih slobodnih naroda. Naprotiv budu li ovi otačbenici vodjeni strachu, budu li htjeli poduzivati život stranke, koja je već propala, budu li na taj način služili oružjem i igračkomo u rukam one vlade, koja ih je htjela vidjeti ponižene i ponizila ih, onda bi to bio razlog, da oni ne znadu što im je otačbenička dužnost, nego da su oholi sliepici, koji ne daju narodu odahnuti. A gdje takovih ima, nema ni narodne slobode ni drugog napredka.

Što mi hoćemo,

govorit ćemo bistro, a nije od jučer, da ovo govorimo. Mi hoćemo, da se „hrvatska stranka“ ili utvara razpline, a to znači, da se ljudi, koji ju sačinjavaju, razidju i da svojevremeno ustupe političkoj polje stranci prava i narodu, koji je s njom.

Ovo, razplinuće preživjele stranke mi ne bi smatrali ni poniženjem za njezine ljude, ni uslugom za nas, ni za našu stranku. Za ljude, koji su sačinjavali „hrvatsku stranku“, ne samo da to ne bi bilo poniženje, nego bi to bila dobit, jer bi se oni kakvi mogli svrstati u bojni red uzpored sa strankom prava ili bilo kojom drugom strankom, koja bi odgovarala zadatcima naroda.

Hoće li tim zadatcima odgovoriti stranka prava, kad bi joj bilo prepušteno političko polje, ona bi imala posve brzo dokazati. Izbike koje suprotivitiš ili potežkoće ne bi moglo biti, jer bi u podpunom broju na bojnomo polju bila sama, a to znači: ili pobiediti ili podležiti.

Dakle, ono što mi hoćemo i što tražimo nije nego teška dužnost, koju bi imala kao stranka izvršiti ili povući se. Drugog izlaza ne bi za stranku prava ostajalo.

Rekli smo i opetujemo: Odošnjaji, u kojima žive naš narod, našoj stranci uprav nalazu, da okupi ciele narod i da ga vodi u borbu, jer u važnim dogodjajima, koji nastupaju, ona će jedina moći razviti narodnu snagu kako treba.

Utvare je nestalo, uvidjavnim otačbenici treba da ustupe mjesto stranci, koja hoće da se bori za prava hrvatskoga naroda.

Tko može dakle neka još dok je na vrijeme likvidira na uhin stranke prava: to nije poniženje, to je dužnost, jer znači olahoćenje prave narodne borbe.

Takovom likvidacijom spasio bi se — kako više puta rekomo — mnogi politički život, koji bi inače posve propao. A grehota je, da u narodu našem propada išta osim onoga, što baš mora za to, jer mu sprječava napredak i otežava pobjedu.

Ne usliedi li dakle svojevremena likvidacija, usliedić će prisilna. O tom nema dvojbe, kao što je nema i ne može biti u tvrdnji, da svaka prisilna politička likvidacija vuče za sobom i političko ništavilo.

A stranka prava, dok može, ne želi ništavilo, nego okupljanje sila, život svega onoga, što je kadro služiti narodu, ali — razumije se — samo narodu. I za to

zadaća pravaša

širom ove naše zemlje ne može sastojati nego u okupljanju svih svojih sila, te u izboru ljudi, koji će biti sposobni da izvrše teške dužnosti, koje stranka mora da na sebe preuzme.

Da se toj zadaći pravaši odazovu, moraju se čuvati svake napasti i taštine. Navlastito ne smiju nasjedati protivnicima, nego se moraju držati zborna dogovora i odnosnih zaključaka stranke, koji su za svakoga obvezatni. Nadasve valja u ovim časovima imati pouzdanja u upravu stranke, koja je pokazala, da to pouzdanje podpunno zaslučuje, te treba njezine savjete i naloge izpunjati.

Izvršivati dužnosti prvi je uvjet snage, a po tom i uspjeha, koji ne smije da zavisi od okolnosti, da li utvara obstoji ili ne i da li ju treba uništiti ili će se sama razpršiti. To je za stranku prava pitanje nuzgredno, a odlučno je samo za one, koji hoće da još utvare spadaju.

VII. pokrajinska učiteljska konferencija.

(Konac).

U četvrtak se svršila posebna razprava vrhu XII. tačke, a riešena je i IX. o načelima, po kojima se mogu prirediti posebne nastavne osnove na temelju normalnih, po izvjestiteljima Grgiću i Šimunoviću, a bio se pripravio i Mastrović.

O XII. tački poslovnog reda: „Na koji bi se način moglo najbolje udesiti poučavanje zemljopisa po odsjecima, a ostalih stvarnih nauka po ciklusima u raznim vrstama obćih pučkih škola“, razpravljala su dva izvjestitelja: Šimunović za zemljopis i povjest, a Mostahinić za fiziku i prirodopis. Mostahinić je zagovarao novu struju prirodopisne pouke, te razdiobu gradiva na životne slike i poučavanje po biološkim načelima. Svi su njegovi zaglavci i razpored učiva za fiziku i prirodopis bili primljeni.

I Šimunovićevi zaglavci bili su en bloc primljeni, te mu konferencija, na predlog prof. Zglava, izrazi priznanje.

Za XI. tačku: „Razporegjenje računskog učiva u raznim kategorijama obćih pučkih škola po Močnik-Kraus-Habermalovoj računici, s obzirom na zahtjeve nastavnih osnova“ prijavili se prof. Uričić, vježb. uč. Dujmović i Mostahinić i uč. Antičić. Prof. Uričić, koji je preveo računice za naše pučke škole, bio je pozvan, da izvjesti. Njegova radnja, velikim marom i trudom sastavljena, dotjerama je na način, da bi mogla služiti kao uputa nastavnicima u pokrajini; zato je konferencija odlučila, da se zamoli nadležna školska vlast, da razprvu litografske i dostavi kot. škol. viećima, koja će ih pako razaslati „ad circulandum“ školskim upravama.

Po podne nije bilo sjednice, da skupštini budu mogli razgledati šumsko pokušašite i nasade amerikske loze u Arbanasiu.

Na 11. ov. mj. je konferencija viećala o XVI. tač. postov. reda: „Postavliti temeljna načela, po kojima bi se imao sastaviti školski

red (§ 87. def. škol. i nast. reda)* za ovu tačku prijavilo se 7 izvišteljica.

Glavni je izvištelj bio Nikolić. Za X. tačku bio se pripravio neprežaljeni Dabinović. Izvištelji su Ljubidrag i Krietić.

U petak po podne riješila se XV. tač.: „Ustanoviti koliko je moguće jednolične nazive za razne vrste ženskih ručnih radnja u pučkim školama.

Za ovu tačku spremili se nadučiteljica Pomaisel-Verdus, prof. Vid Vuletić-Vukasović i učitelj Gjuro Kalik. Izvištelja je prije nadučiteljica Verdus, a za njom Kalik, koji je zanio skupštinu govorom protkanim kicimen stihovima iz narodnih naših pjesama.

U subotu se riješilo XVII. razpravno pitanje po učiteljima Roci i Miošiću, o poučavanju analfabeta po Anderličevoj metodi. Skupština je njihove praktične upute primila sa zadovoljstvom na znanje.

Ova je sjednica, kako spomenuto, bila počašćena posjetom Njihovih Preuzvišenosti gosp. namjesnika i gosp. vojnog zapovjednika, koji su se zadržali cijeli sat i slušali izvještaj o izložbi. Iza njihova odlaska razpravili su se „posebni predlozi“, a po podne je g. predsjednik, iza dovršene razprave, izrekao završni govor.

On je najprvo s radošću naglasio, da je dalmatinsko pučko učitelstvo nadahnuto uzornim patriotičnim osjećajima; osvrnuo se na razpravljena pitanja i pohvalio izvištelje; izrazio veselje, da je svaka tekla u redu, a uspješni rad ove konferencije dokazao je, da pučko učitelstvo naše pokrajine napreduje u općem i stručnom znanju; iztaknuo je korist konferencijalnih sastanaka; s pravom reče, da je uživao, što je izložba uspjela preko svakog očekivanja; zanosno je govorio o ljubavi prema učiteljskom zvanju i potaknuo učitelje, da uztraju u dobru, šaljući pozdrav svim nastavnica diljem pokrajine, a da skupština što dostojnije završi svoj dugi i težki rad, pozivlje, da uzklitne tri puta „živio!“ Njegovu Veličanstvu.

Dojam skupštine.

Tkogod je pratio dugu djelatnost ove plodnosne skupštine, koja se u brojem učestnika i brojem zaglavlaka i osnova glasovanih izričie među svima, što su u našoj zemlji viećale od g. 1875., morao se je uvjeriti, da učitelstvo naše opravdava nade, što narod u nj polaže.

Ali da je ova konferencija s ovakim uspjehom radila i obilate plodove pobrala, najveća zasluga je g. nadzornika A. viteza Strölla, koji je kao njezin predsjednik svaku predviđju, na vrijeme odredio i zgodno raspolio, te je savjetima i mudrom uputo pri razpravljanju pojedinih pitanja, kao i pronicivim umom, plemenitim i iskrenim čuvstvom, ljubaznim susretanjem naprama svakomu, ohrabrio učiteljstvo na poštivan rad, na uzajamno djelovanje i na međusobnu ljubav, slogu i poštovanje.

On je jamačno očutio u svom srcu osobitu utjehu, gledajuć kako se njegov primjer nameće podložnima, koji ga ljube i nastoje da mu ugođe, a to čine, jer vide u njemu stariju riedkih sposobnosti, ali i neumornog trudbenika, zvezdu vodilju i branitelja učiteljskih prava.

O gradnji obale u Šibeniku.

Onomadne smo se kratkom vjesticom bili osvrnuli na tiek gradnje naše obale pokraj glavnog pristaništa. Bili smo opazili, kako ta gradnja slabo napreduje i naglasili uzroke, s kojih se to događa. Danas moramo da se na žalost opet pozabavimo istim predmetom, jer vidimo, da

naše opazke nisu ni najmanje djelovale, i ako iznesene u najboljoj namjeri, pače vidimo i to, da pri toj gradnji nastadoše takove prilike, po kojima se daje suditi, da će ciela radnja biti jalova.

Prvo svega konstatujemo, da je radnja, po onome što se opaža, prekinuta već u svom početku. Radi se već koji mjesec, a kroz to vrijeme učinjeno je tek toliko, e izgleda, da se radi o gradnji kakvog malog pristaništa u kakvoj varošici, a ne o gradnji obale, koja je sa svakog pogleda najvažnija za trgovačke operacije u našem gradu.

Do danas već je svak došao do uvjerenja, da ovako dalje ne smije, jer Šibenik poslie toliko godina čekanja ima podpuno pravo, da jednom, kad je gradnja data u zakup i započeta, ista bude sledila redovito i pospješno, kako to iziskuju interesi grada, koji su sada upravo ugroženi, jer gradnja, kako je započeta, ne ulieva u gradjanstvo nikakve nade, da će biti skoro i sretno dovršena.

Za sve ovo odgovara u prvom redu c. k. pomorska vlada, koja nije bila ni najmanje sretno ruke, kad je povjerila ovu gradnju zakupniku, koji pokazuje, da nema one uslove, koji su potrebiti za dobro izvedenje ovako zamašite radnje, koji se zato sada nalazi u takovoj neprilici, da nije u stanju odgovarati svojim obavezama. Drugo ne može da bude, jer da nije toga, mi bismo vidjeli, da radnja napreduje, kao što se to vidi u drugim mjestima, gdje su zakupnici ljudi sposobni i u stanju, da izdrže svoje zakupne obaveze iz samog obzira prama sebi i prama davacu zakupa.

Na sve ovo kao da nije pomislila pomorska vlada, kad je gradnju naše obale povjerila čovjeku, koji već na početku iste ustaje i ostavlja istu u stanju, koje nije nego na uštrb grada i trgovačkim njegovim interesima.

Ovo napominjemo onako obćenito, da ne zadjemo u potankosti, na koje se poduzetnik javno tuži, a koje pridržavamo da iznesemo, kada bismo opazili, da se gradnjom obale ne će bolje i pospješnije odmah nastaviti.

Ovoliko o samoj gradnji, dok ima i drugih nepogodnosti, prouzročeni gradjanstvu uslied iste. Ne razumije se, zašto se je u jedan mah na obalu Makale izkrcao vas onaj silni materijal sanctorina, koji izgleda kao kakav bedem, i sa kojega i s najmanjim vjetrovom leti užasna prašina u sve bližnje stanove, radi čega su svaki dan na dnevnom redu opravdane tužbe dotičnih stanara. Isto budi rečeno o izkrcanom materijalu iza obćinske ribarnice. Nije li zar bilo pametnije, da se je taj materijal dovežao postupeno prama napredovanju gradnje, a ne zapačati u jedan mah toliko prostorije na dva mjesta obale. Pa ne samo što je zapačana obala i što prašina leti u stanove, već se dogodilo; događa se i događat će se još više ove nastajne zime, da će kišnica poplaviti prizemna pomješća izpred toga sanctorina i tim prouzročiti velikih šteta. A ovo se je moglo zapriječiti, da je poduzetnik bio uvidjavni i da se je odazvao naredbi dotične vlasti, da t. j. ostavi između sanctorina na dva tri mjesta oduške za proticanje vode.

Obći je prigovor proti takovom postupanju poduzetnika, a i proti istoj pomorskoj vladi, koja nije znala predurestiti sve ove nepogodnosti, a obće je također mnenje, da onaj materijal ne smije dalje ostati onako zbilven u veliku gomilu. Ne ukloni li ga se ili ne providi li se inače, za sve štete odgovarat će opet zakupnik, a s njim dakako pomorska vlada. Onaka gomila izložena na otvorenu bilzu stanova mogla bi da stoji na mjestu samo za koji dan, a ne za mjesec, a još manje za neodredjeno vrijeme, kao što izgleda da bi morala ostati, kad bi gradnja obale napredovala onako brzo, kao što je do sada tekla.

Po svemu što rekosmo, pomorska je vlada dužna, da svom pospješnošću nadje providjenja žalostnom stanju gradnje obale u Šibeniku i da ukloni sve ono, što je na smetnju i škodljivo gradjanjima, koji stanuju u blizini mjesta, gdje se ta obala gradi, i da ne bude sužen prostor i onako uzke naše obale.

Na koncu pitamo: za koju svrhu leži sanctorin iza obćinske ribarnice?

Politike viesti.

Komunike eksekutivnog odbora hrv.-srbske koalicije. U nedjelju dne 13. rujna obdržavao je eksekutivni odbor hrv.-srbske koalicije sjednicu (prije i poslie podne) u kojoj je razpravljalo o političkom političkom položaju u Hrvatskoj. Eksekutivni odbor vidieći, da absolutističko stanje u Hrvatskoj neprestano traje, jer se vlada bez proračuna i sabora; vidieći da se iz dana u dan nanose kraljevini Hrvatskoj, te hrvatskom narodu, bezbrojna nasilja, te se čak sumovoljnim zabranjivanjem javnih pučkih skupština sazvanih po narodnim zastupnicima gazi svetinja ustavnih prava; vidieći, da se pod lažnim vidom neke veliko-srbske propagande brutalno ruši svetinja kućnog praga i lične slobode u tolikoj mjeri, da je ugrožena osobna sigurnost svake u Hrvatskoj vladajućem režimu nepoćudne osobe — zaključio je, da što prije sazove u Zagreb skupnu sjednicu svih saborskih članova hrvatsko-srbske koalicije, da se na njoj razprave putevi i sredstva, te odrede mjere, koje će hrv.-srbska koalicija poduzeti, da se organizuje zakonitim i ustavnim putem sustavni i svestrani odpor takovom samovoljnom režimu. Pošto je na 22. o. mj. zakazana sjednica zajedničkog sabora, zaključeno je, da se svi delegati sakupe 21. o. mj. u Budimpešti na skupnu sjednicu. Konačno primljeno je na znanje, da su neki zastupnici hrvatsko-srbske koalicije prijavili svoj polazak na XV. interparlamentarnu konferenciju.

Saziv hrvatskog sabora. Magjarske novine „Az Ujszag“ javljaju, da je na posljednjem konferenciji između baruna Pavla Raucha i Dra. Wekerlea zaključeno, sazvati hrvatski sabor. To je već gotova stvar i koalicija će biti stavljena pred dilemu, da se izjavi, hoće li se i nadalje boriti protiv bana ili će primiti njegove socialne reforme.

Sastanak Aehrenthalov sa Izvolskim. Ministar izvanjskih posala barun Aehrenthal odputovao je u pratnji poslanika Gagerna u grad Buchlau, da se kod austro-ugarskog poklisara u Petrogradu, grofa Berchtolda sastane s ruskim ministrom Izvolskim.

Dogodjaji u Turskoj. Jučer imala se obdržavati glavna skupština obaju ujedinjenih mladoturskih odbora. U njoj ima se konačni program ustanoviti, te će se odmah obljodaniti, nakon što ga bude i solunski odbor primio. Glasine o promjeni u velikom veziratu ne imaju temelja. — Štampa i mladoturski odbor podržavaju sadašnjega velikoga vezira. Isto tako nije istina, da je kurdski poglavica Ibrahim pobjegao. Štrajk na anatolijskoj željeznici će po svojoj prilici doskora nestati. Akoprem je mladoturski odbor preuzeo ulogu posrednika, to se ipak misli, da on potajice podupire štrajkaški pokret, ne bi li na taj način pojačao svoju popularnost. Štrajk na istočnoj željeznici već je svršen, ali se namještenici društva za povlitvu na Bosporu groze štrajkom. U mladoturskim krugovima žale ruko-bugarsku upadnicu, prigodom diplomatskoga dinera. Govori se, da bi se taj upadnici morali biti ugnuti, jer držanje u Bugarskoj ne će biti bez upliva na bugarske komitee u Macedoniji. I drugi faktori su toga mnenja, da je valjalo ostati kod dosadašnjega običaja, te pozvati također diplomatskog agenta Bugarske.

Iz hrvatskih zemalja.

Ravnatelj zagrebačkog glazbenog zavoda. Umirovljenjem maestra Zajca izpraznilo se mjesto ravnatelja na glazbenom zavodu u Zagrebu. Na to je mjesto ovih dana imenovan prof. Franjo Dugan, absolvent berlinskog konservatorija, jedan od najsposobnijih naših glazbenika.

Redarstvo iz Italije za Rieku. Javljaju „R. Novom Listu“, da je riečko gradsko poglavarstvo ovih dana razaslalo na razna poglavarstva u Italiji šesdeset i dva preporučena pisma, u kojima objavljuje natječaj za redarstvenička mjesta na Rieci. Iz toga se vidi, kakvo se redarstvo želi uvesti na Rieci. Dakle „la polizia di confine“, samo se pita od čijih granica.

Zamjenik riečkog guvernera. Javljaju sa Rieke. Ovdje se glasa, da će službeni list u idućem svom broju priopćiti imenovanje ministralnog savjetnika grofa Wickenburga zamjenikom riečkog guvernera. Ovo je mjesto već dvie godine bilo nepopunjeno.

„La vecchia Fiume“. Na Rieci se radi o tome, da se osnuje t. zv. klub Staroriečana. U tu svrhu biti će prvi sastanak. Ovo je dokaz, da je teror mladića, koji se kupe oko lista „La Giovine Fiume“ dozlogrdio Riečanima, koji ne će da budu Talijani.

Njemačko barbarstvo u Ptuj. U nedjelju obdržavala se glavna skupština Čitrolmetodskog društva u Ptuj. Čitava okolica Ptuj je slovenska, a u samom Ptuju imadu većinu slovenski renegati t. zv. nemškutari, koji su uvijek gori od samih Niemaca. Ove je do ludila razbjesnila činjenica, da su Slovenci sazvati skupštinu u Ptuj. Dan prije naljepljeni su plakati, kojim se pozivaju Niemci, da čuvaju „njemački karakter“ Ptuj i huška se na goste Slovence. Kako su dolazili Slovenci željeznicom u Ptuj svugda ih je dočekala faknacija, da ih vikom, tintom, jajima, kamenjem i batinama napadne. Ptujaska policija branila je još napadače! Čitavu noć obsjedali su Niemci „Narodni Dom“, razbili na njem sve prozore. Slovence imade bezbroj ranjenih, teško okrvavljenih. Jednoga su orobili i ukrali mu 260 K! Ptujski socialni demokrati zgražujući se nad tolikim divljaštvom ponudili su se Slovincima, da će ih odpratiti sami na kolodvor, kad policija ne pruža nikakove sigurnosti. — Okolica Ptuj sprema se da odgovori na ova divljaštva gospodarskim bojkotom ptujskih nemškutara. Tako valja!

Sjednica uprave stranke prava.

Sazivljem sjednicu uprave za 21. ov. mj. u Splitu u 10 sati prije podne sa slediećim dnevnim redom:

1. Saborski izbori.
2. Slučajni predlozi.

Molim gg. članove uprave, da nijedan ne propusti pristupiti na ova vanredno važnu sjednicu.

Zadar, 10. rujna 1908.

Don IVO PRODAN
predsjednik.

Pokrajinske viesti.

Za nastajne izbore. Objelodanjeni su izborni imenici velikih poreznika u Dalmaciji za izbor zastupnika na pokrajinskom saboru. Prama onim zadnjih saborskih izbora g. 1901., u ovima je broj velikih poreznika prilično narastao. U izbornom kotaru, što ga sačinjavaju sudbeni kotari Zadar, Biograd, Rab, Pag, Benkovac, Obrovac, Kistanje, Knin, Drniš, Šibenik, Tiesno i Skradin, upisano je sada 380 birača, a god. 1901., bilo ih je upisano 337. U imeniku velikih poreznika i izbornog kotara, što ga sačinjavaju sudbeni kotari Spijet, Trogir, Omiš, Brač, Sinj, Vrlika, Imotski, Makarska, Metković, Vrgorac, Hvar, Starigrad i Vis, upisano je 300 birača, a godine 1901. bilo ih je 296. U imeniku izbornog kotara, što ga sačinjavaju sudbeni kotari Dubrovnik, Cavtat, Ston, Korčula, Pelješac, upisano je 176 birača, a godine 1901. bilo ih je 162. U imeniku izbornog kotara, što ga sačinjavaju sudbeni kotari Kotor, Perast, Budva i Hercegovni, upisano je 210 birača, a godine 1901. bilo ih je 189.

Sa sastanka hrvatske akademске omladine. Na 17. t. mj. poslie podne splitska hrv. akademska omladina jednodušno je zaključila povelju odlučnu akciju u svrhu da se konačno srede nesnosne prilike na mjesnoj c. k. trgovačkoj školi.

Iz Sinja. Na 15. o. mj. je po drugi put bilo sazvano obć. vieće za biranje načelnika, ali opet bezuspješno, jer se nije odazvao zakoniti broj viećnika. I tako je skoro godina dana da vieće ne funkcionira!

Riedka hrvatska knjiga.

Ocienjuje O. Petar Kr. Bačić. (7)

Pisma od naravi i čudi hrvatske.

(Spivana god. 1747. od O. Fra Filipa Grabovca od Vrlike.)

1. Da b' Hrvati skladni bili
Ne b' ovaku žalost pili;
Rekoh da bi sklad imali
Svim bi svitom ti vladali.
2. Na oružju junak vrli,
Svaki kralj ih za to grli,
I na službi svojjoj drže;
Pak s' medju se oni prže!!
3. Kad kralj hoće da kog shrve
Tad Hrvate meće prve;
A dobitak kad se dili,
Tad pitaju gdje ste bili?
4. Vino nose, vodu piju
Za što krvcu proljavaju;
To goleme jest stvari,
Al na njima jest grih stari.

5. Gdi postanu godi rati —
Svaki kralj ih zove brati;

A kada se oni smire,
Nikakve su, vele, vire.

6. Nemiluje neg već kara,
Žive peče, mrtve para;
Nevolja je tugu zvala
Hrdja bo je vrilo žala.

7. Napala je na nje hrdja
Stvar nemore biti grdja;

Medju se se biju, kolju,
I u kući i na polju.

8. Što u glavu godi vrže,
To mu nitko neiztrže,
Na oružju, vestu jaki,
Drugi narod ne bi taki.

9. Priniješe zemlje, grade,
Jedno drugo sada krade.

Dobra koja prije biše,
Sad se u zlo promiñiše.

10. Da bih reka tebi paka,
Sad njih djela sva s' opak.

Nepoznaju roditelja,

Nit imaju prijatelja. —

11. Svako hoće mudro da je,
Podbudjuje viže laje.

Svako znađe odgovore;

Idje sa zla sve na gore.

12. Stara ljubav nije bila

Da j' hrvatsku nadhodila;

Milosrdja i ljubavi

Sve s' okrenu u bravavi (!) —

13. Sluša ženu, a ne brata,

Što mu laje iza vrata

Stoji kao i sirota;

Rugo svita i sramota.

14. Neimade on pameti

Nego samo znađe kleti,

Jednom lipo kako cvahu,

Sada kao psine laju.

15. Ako to Bog ne providi

Evo gore sve to sliđi

Al oni su kako slipi,

Ti pomozu Bože lipi.

(Nastavit će se).

Nova čitaonica. Javljaju iz Bogomolja da se je u onom mjestu otvorila „Hrvatska Čitaonica“. Bilo sretno!

Radi prošlih nereda u Zadru osuđeni su od c. k. kot. poglavarstva u Zadru po Bačuvovoj patenti: Toma Girin na 14 dana zatvora, Antun Persicalli na 14 dana, Sime Blagdan na 7 dana, V. Bonicelli na 6 dana, Vladoje Mirić na 5 dana, Josip Ceccoli na 3 dana, Romej Girin na 1 dan, te Krofta i Copić svaki na 10 K globe. Nekoji su već nastupili kaznu, a nekiji su se prizvali na namjestništvo. Sudbena vlast još nije izdala nijednu osudu.

Proti uvođenju parobroda-hotela u Dalmaciji. Obćina dubrovačka obratila se naročitom predstavkom na ministra predsjednika Becka, da ne dozvoli uvođenje parobroda-hotela u Dalmaciji, koji bi nanio štete hotelima u pokrajini i koji bi predstavljao nepravdanu konkurenciju, u koliko ne bi plaćao nikakav porez. Dubrovačka se obćina nada, da će je i druge obćine u pokrajini poduprijeti u ovoj predstavi.

Ugarsko dalmatinska spojna željeznica. Predhodnje radnje za ugarsko dalmatinsku spoju željeznicu, koja će ugarsku željeznicu mrežu spojiti s Dalmacijom, već su znatno napredovale. Sindikat concessionera dao je izraditi, uz veliki trošak i radnju, detaljnu osnovu, koja je već prikazana ugarskom ministarstvu trgovine na odobrenje. Administrativno oblaženje pruge urečeno je za 30. septembra. Poslje toga ustanovit će se trošak za gradnju, pa se možemo nadati, da će ovo željezničko spojenje biti u skorije vrijeme gotovo. Sadašnja se osnovna tje glavne pruge, koja polazeći od Ogulina stiže na dalmatinsku granicu kod Zrmanje. Odavle austrijska vlada gradi spoju prugu do Knina, čim će se dobiti izravna sveza sa Splitom. Od glavne pruge namuljene su pobočne pruge prema Bihaću u Bosni i Senju.

Otvorenje „Hrvatskog doma“ u Splitu. U nedjelju je uzsljedilo svečano otvorenje „Hrvatskog doma“ u Splitu. U toj novoj veličanstvenoj zgradi izrađenoj po nacrtu splitskog inžinira Kamila Tončića, nastanila su se skoro sva hrvatska splitska društva kao „Zvonimir“, „Narodna Glazba“ i vatrogasno društvo. Predsjednik „Hrvatskog doma“ vrli starina Milić izrekao je tom prigodom krasan govor.

Uporaba vodene sile. Javljaju iz Trilja, da su onamo ovih dana prispijeli inžiniri radi predradnja za uporabu vodene sile u „Čkotina ladja“, koja će se, po projektu A. Deškovića, dovesti u Sinj, preko Klisa u Spiljet.

Pismo iz Italije.

(Nastavak i svršetak. Vidi br. 273.)

Čudno se čovjeka doimlje, da uza svu bujnu prirodu i povoljne prilike nema ptica, pa ni pjevice. Od Jakina do Rima, premda smo baš na to pazili, nismo opazili nego jedno malo jato i u dva puta po jednu gdje je za-lepršala. Ali za to ne falj lovaca. I s nama ih je na željeznici bilo nekoliko. To je i uzrok, da su i pjevice u Italiji utamjenje, jer mnogobrojni lovci biju sve i u svako doba bez milosrdja, a zakona nema da štiti korisne ptice, kao kod nas. Blaga se veoma malo vidi i to ovaca i krava.

Kao što u Jakinu, tako su i u drugim mjestima građene kuće od opeka, jer nema kamenja. Ovo vidiš istom onda, kad se penješ na Apenine. Oko Tadino i Trevi lomi se i izvaža za gradnju. Gradovi su većinom stari, na vrhuncima brda, ograđeni jakim zidovima, koji su u mnogima djelomično porušeni. Kuće su stisnute, a mjesta se iziču svojim zvonima, tornjevima i kulama. Svi su gradovi građeni kao po kalupu. Pa i sela je malo u nizinama, a kuće su im prilično prostrane i uredne. Samo malo podalje Rima, vidiš nekoliko kukavkih slamatih kuća, po svoj prilici cigana.

Putovanje je u željeznici do Rima veoma naporno. Čovjeka ubije glad, prašina obćina i od ugljena i stiska naroda, a da i ne govorim o vrućini. Ako što za jesti niese sobom ponio moraš gladovati, jer na postajama ne možeš dobiti ništa a i kratko je vrijeme. Mi smo imali nešto hrane, ali piva, dotično vina nismo mogli nigdje kupiti, već smo pili mineralnu vodu s izvora Bislerova u Nocorara-Umbra, koja je veoma dobra i ljekovita, te se izvaža po svoj Italiji.

U Italiji se industrija lepo razvija. Osobito uz rieku Tiber (Tevere) imade dobar broj raznovrstnih tvornica, koje su iterane električnom snagom. Osobito se iziče glasovita čarčera (tvornica papira) kod Terni i u Narni tvornica linoleuma i električnog ugljena. Uzduž Tibera gledaš neprestano radnje, a svrha im je, da gledaš pad vode iz rieke Tibera za proizvodnje električne snage, kojoj se po Italiji po-

sveučuje velika pomnja i koja je ovamo lepo napredovala.

Okolica je Rima veoma lepa i ugodna za boravak, a grad veličanstven, dirljiv sa svojih starina, umjetina, zgrada, perivoja i a sadašnjeg života. Svaki te korak po njemu sjeća na koju znamenitu dobu iz prošlosti, na koju znamenitu dobu iz prošlosti, na koju znamenitu ličnost. Vidiš mjesta, gdje su se odigravali najznamenitiji i sudbonosni događaji za razne narode i države, za poganstvo i kršćanstvo, za robstvo i slobodu. Veličanstveni kipovi svih vjekova a tako isto i neprocjenjive slike i gradjevine zadržuju te i zapanjuju. Crkva sv. Petra i njeni kipovi i slike, njezino bogatstvo i sjaj, kao što i nekih drugih crkava, vatican sa svojom sislinskom kapelom, bibliotekom, muzeom i galerijom, Foro Romano, Colosseo, Castel Sct. Angelo, razni trijumfalni arki, Pantheon, razne glasovite fontane, palače, kao ona di giusticia, još ne dovršeni spomenik Vittorio Emanuele, koji će zapasti do 30 milijuna lira itd. sve je to ogromno, veličanstveno, nedostizivo i neopisivo.

Rimski društveni život živahan je i prilično razkošan, čemu doprinášaju mnogo stranci, kojih uvijek imade u Rimu velik broj. Prisutnost stranaca, koji su većinom iz bogatih slojeva, a dolaze u Rim za zabavu, ponukala je neke staleže, koji dolaze sa strancima u dodir, da ih novčano znadu izrabljivati. Tako neupitno plaćaju mnogo toga dva, tri puta skuplje i lete im novci iz kese kô para iz kotla. Pogadjaš li, odsjeci na trećinu, a poviši do polovine. Riedki imadu stalne cene. Štogod hoćes učiniti, pogodi prije, da ne budeš nasamaren. Kad smo bili u Rimu, vrijeme je bilo krasno, ali ipak nije bila sparina kao kod nas u Dalmaciji; večeri su pače, a osobito zore hladne. Hrana je prilična i našoj dosta srodna, a nije skupa, već ako hoćes plaćati frake, rukavice itd.

Jedna me je stvar u Rimu razočarala i to pojav, koji je u sjevernoj Italiji riedak, u Rimu češći, u Napulju obćinan, a još južnije „svakdanji kruh“, a to je lupčina. Na samoj željeznici, a od željezničkog osoblja, komu sam uz redovitu primku dao na pohranu svoju prtljagu, kad sam istu na 10 i pol večer došao uzet, bila mi je zanekana, jer da njima nisam dao primke. To su nicakala sva tri prisutna konduktera i njihov vodja, od koga mi je velikom mukom uspjelo od ovratnika uzeti njegov služeni broj 117195, ali kad se niasam dao smesti ni odlazkom vlaka, na što su oni računali, već zaprietio da idem na upraviteljstvo, promjenili su vladanje, veleć, da niasam primku dao nijednom od njih, ali da znadu u koga je, da ga idemo potražiti. I dok sam se ja još o stvari s njima na peronu prepirao, onoga njihovog druga, komu su dali primku, da uzme moju prtljagu i mjesto na željeznicu za Napulj, ponese sebi doma u Rim, upasio je tajni agent brigadir Pradella baš na vratima kolodvora, kad je htio krenuti kući svojoj. I sada se ova stvar na prefekturi i ravnateljstvu željeznice, gdje je sve uzeto na zapisnik, oteгла do po noći. Lupež se je izmotavao, molio mene i brigadira da ga radi obitelji pokrijemo, ali je sve bilo kasno i uzaludno. Rekao sam na prefekturi od policije, da se kod nas, koji smo smatrani barbari, slično ne da ni pomisliti, pače da je često po gradovima i selima na tisuće kruna robe vani po danu i noći, a nitko se ne nadje da u nju dira. U mojoj su prtljazi bile osim odiela izprave i putnice svega osoblja jednog parobroda radi česa bi bilo silnih neprilika i troška. Oprostiti se s gosp. prefektom i višim željezničkim činovnikom zahvalih brigadiru, koji me je oslobodio muke i neugodnosti i ukraha se na pomoći u brzi vlak za Napulj. Na polazku mi preporučí brigadir: Ovdje su lupeži, ali su u Napulju deset puta gori. Čuvajte robu i novce, budite uvijek zakopćani.

Iz grada i okolice.

Odgovor na upit. Mi smo „Narodni List“ u više navrataka pitali koješta, ali on uvijek, kao da je prećuo, ni mukat. Sada on pita nas, da mu odgovorimo, tko nosi odgovornost za pisanje „Hrvatske Krune“. Izgleda, kao da se „Narodni List“ smatra uvrijeđenim, pa bi htio to znati.

Mi ćemo biti uslužni, pa ćemo „Narod. Listu“ reći na uho, da su javni čini političkih ljudi podvrgnuti javnoj kritici i da se na kritiku, pa i najpovoljniju može odgovoriti kako zaslučuje: iznašanjem činjenica, koje uništavaju nepovoljno mienje kritike. Dakle, ako „Narod. List“ uzme, neka pobija pisanje „Hrvatske Krune“, navadjujuć protivne činjenice.

Nu dok „Narodni List“ toga ne će da čini, dok on samo psuje i omalovažuje to pisanje „Hrvatske Krune“, nema prava pozivati

nikoga, a najmanje ljude protivne stranke, da ga brane ili da mu što tumače.

Što se pak tiče pripisanih „Hrv. Krune“ za njih odgovara, tko je na njima podpisan: odgoj, kultura, pristojnost ljudi, koji sa „Hrv. Krunom“ razpoložu, u to ga ni najmanje ne ulaze. Svako napadnuto čeljade se brani. Dakle malo više odgoja, kulture i pristojnosti ne bi škodilo ni „Narodnom Listu“, koji kao razmazano diete misli da može činiti što hoće i da sve to treba podnašati.

Šibenska Glazba, svirati će sutra u 6 sati na večer pred kavanom „Dračar“ eventualno na „Malom Trgu“ sljedeći program: 1. Koračnica: Fućik; 2. Ouvertura po motivim „Jugoslavjanskih napjeva“; 3. Molitva i zbor iz opere „Wanda“: Doppler; 4. Fantazija iz opere „L'Africana“: Meyerbeer; 5. Polpourri „Muzikalne slike“: Erl; 6. Koračnica: Muhić.

Izbori biranih biraća za vanjske obćine Šibenik i Skradin urečeni su za dan 13. listopada. U Šibeniku izbor će se obavljati u dvorištu dobrovoljnih vatrogasaca.

U čemu je uzrok neredovitostima na pošti. Dodavno našoj viesti u zadnjem broju o neredovitostima na našoj pošti moramo danas izjaviti opet ono, što već više puta naglasismo, t. j. da je svemu tome uzrokom osudnika mali broj činovničkog osoblja, koje ne može nikako da odoli silnom materijalu, a uzrokom je dobrim dielom i zakašnjavanje parobroda, koje je na dnevnom redu odkad je vlada uredila parobrodarsku službu za Dalmaciju. Na osudniku činovničkog osoblja kod pošte mi ćemo se povratiti, ako joj se ne doskoči.

Izguljeno. Kod sv. Ivana izgubljena je danas oko 2 sata po podne zlatna spila s diamantima. Redarstvo iztražuje po primljenim oznakama. Osoba, koja je rećeni predmet našla, neka se prijavi na obćinu, gdje će od vlastnika istoga primiti propisanu nagradu bez potrebe, da se dalje iztražuje.

Podružnica čipkarska u Primoštenu. Ministarstvo za javne radnje uoblastilo je „društvo za umnoženje čipaka i domaćeg obrta u Dalmaciji“, da ustanovi u Primoštenu jednu podružnicu istog zavoda, pa pošto je sada hvalredostojnom susretljivošću crkvinarstva župske crkve u Primoštenu i obćine šibenske osjegurano bezplatno pomjeće za tu podružnicu, otvor tečaj za čipke u Primoštenu uzsljediti će na 1. siječnja 1909.

Malarija u Mravnici hara bez ikakva uzduka. Pučanstvo nema još nikakve pripomoći od vlade, da se lieči od malarije, kako po drugim mjestima. Što čeka vlada? Zar da onaj kraj prvo opusti, a onda tek da mu pruži ruku na pomoć?

Posljedice ovogodišnje nerodice u području ove obćine čute se užasno već sada, a što će tek biti ove zime? Vlada čeka ali traži još uvijek izvješća župnika, obćine, poglavarstva, samo da s pomoću otegne, jer ne će da vidi i da zna, da je pomoć potrebita i neodkladna i već svih tih izvješćaja. A gdje joj je izvješće porezne komisije?

Kinematograf. Otvoren je od 5 i pol do 9 i pol. Do sutra program od četvrtka. U ponedjeljak promjena.

Naše brzojavke.

Berlin, 19. Jučer i danas nastavljene su sjednice interparlamentarnog kongresa. Sudjeluje 925 članova. Izaslanici iz Amerike predadoše kongresu zastavu sa značajnim napisom: Nek je mir zemlje.

Hrvatskoj grupi uspjelo je izhoditi pristup kongresu uzprkos intrigama Magjara.

Budimpešta, 19. Magjarske glavnije novine bjesne su radi sudjelovanja Hrvata na kongresu u Berlinu.

Na 4. listopada otvaraju se ovdje delegacije.

Karlovcí, 19. Srbski radikali poistovjetovali se danas podpuno s željama magjarske vlade, te bez ikakva prigovora dadoše svoje glasove za Lukijana Bogdanovića pri današnjem izboru patrijara. Izabran je Bogdanović.

Beč, 19. Položaj u Plevlju je kritičan. Odposlana su pojačanja austrijski posadi.

Budimpešta, 19. U krugovima socijastija čine se pripreme za velike demonstracije u prilog obćem pravu glasa prigodom otvorenja parlamenta.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

50.000 korenjaka

Aramon x Rupestris x Rupestris x Monticola razpoložem za prodaju.

Zanimaoći neka se na vrijeme obrate. Primam i kaparu.

VUKMAN PERE pok. Jose, ZLOSELA.

Čast mi je priobćiti P. N. obćinstvu, da mi je povjerenom za Dalmaciju glavno zastupstvo

„Slavonije“

osiguravajućeg društva za posmrtnu pripomoć u Sibirju.

Isto društvo plaća svom članu kad oslabi, te ne bude sposoban za rad od K 20 do 100 mjesečno.

Za diete upisanog člana ako umre pripada podpoja do 6 godina K 30, a preko 6 do 15 god. K 15, koja svota izplaćuje se odmah čim se doprinese dokaz o smrti.

Napokon plaća, kad umre član od 100 do 200 K posmrtnine.

Svaki član plaća za sve najviši godišnji iznos od 10 do 12 K.

Za polanje obavijestiti, treba se obratiti istom povjereniku.

Sa štovanjem

Josip Jadronja,
Šibenik.

Traže se zastupnici u svim mjestima Dalmacije, kao i putnik, koji bi imao putovati cilju Dalmaciju, uz dobru providbu.

Traži

vještog i okretnog mladića jedna veća trgovačka kuća u rukovotrinam ovdje u mjestu, uz veoma dobre uvjete.

Ponude sa svjedocbama o dosadašnjem službovanju upravit na upravu „Hrv. Rieči“.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Čast mi je obznantiti cijeneno obćinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istransko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. --- Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrzlim jelom. --- Cijene sasvim umjerene. --- Preporučuje se vestolovanjem

Strika Anton.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Hrvati i Hrvatice!

pomozite žrtive Rauchove tiranije!

PRVO SKLADIŠTE

OBUČA ZA GOSPODJE, GOSPODU I DJECU

C. CHIABOV

Šibenik. Plokata na vrh glavne ulice, blizu kazališta.

Velika zalihna raznovrstne kože, koje za podplate, gotove gornje dielove crevalja i ostale predmete zasjecajuće u postolarsku radnju. Postole za kupelji, kao što i masti svih boja za svjetljenje istih, koje se može naći samo novom dućanu.

Cijene vrlo umjerene, koje se ne boje utakmice.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulatnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulatnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 1/4 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.
(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

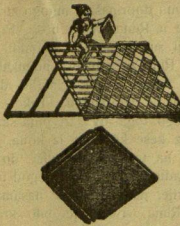
Daje jamčevinu za carine skladišta Kontriranja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguravaju vrijednote proti gubitim zbrjebanja
Banca Commerciale Triestina.

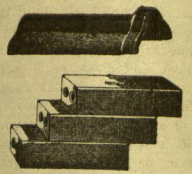
VJEČNI KROV „DINARKA“



Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRADJE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA - - - - -



CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kraljeva grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

- I. Na ljudski život:
 - a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
 - b) osiguranje miraza;
 - c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.
- II. Protiv štete od požara:
 1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
 2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
 3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410,816.28
Od toga jamčevne zaklade:	K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820,000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - - - - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brosure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalhi sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjumeve na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdrje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsigurnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najviše uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvada najbolje vrsti pšeninog brašna i brašna za krmad
uz najviše cijene.

Najveća produktivnost - - - - -
- - - - - Brza poslužba.

Izravni zastupatelji su Dalmaciji i Bosnu-Hercegovinu, iznosje Sarajevo i Boku Kotorsku: **Babic & Klein Zadar.**

Zastupatelj za Boku Kotorsku: **Radoslav G. Žutkic, Kotor.**

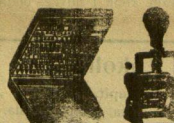
Zastupatelj za okružje Polj: **Lacko Križ, Pulj.**

Zastupatelj za okružje Trst: **Aleks. Rupnich i dr., Trst, via sponero nuovo broj 11. 52-8**

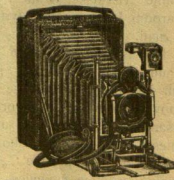
Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

KNJIŽARA I PAPIRNICARNA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica!



Preuzimlje naručbe sve vrsti ravnih pečata od kautschuk-vikovine.



Skladište foto grafskih aparata i svih nužrednih potrebitina

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.



Skladište najboljih i najstarijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Prima preplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalha svakovrstnih toplo mjerja, zwieker-naočala i najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.